

قورثانه كان

تهها نه مین

mailthaladni@telia.com

کلیکی ئیره ش بکه

ئاشکرایه که قورثان پاش مردنی موحه مه د کۆکرایه وه . موحه مه د هیچ کاتی هه ولی نه دا قورثان کۆبکاته وه . سه حیج بوخاری ته لیت : کاتی ته بو به کر له شه ری یه مانه دا دیتی که ته وانیه قورثانیان له بهر بوو وورده وورده ده کورژان . بویه زهیدی کوری سابیت بانگ کرد . که عومه ری کوری خه تابیش ئاماده بوو . مه ترسی له ناوچوونی قورثانی پیراگه یاند . ته بوبه کر ووتی : پیشنیار ده که م تو ههستی به کۆکردنه وهی قورثان ! زهید ووتی : من چون کاری وا ده که م که موحه مه د خوی شتی وای نه کرد . میژوو نوسان نوسیویانه که ته نها (۵) که س قورثانیان باش له بهر بووه .

۱. عه لی کورپ ته بوو تالیب .

۲. زهید کوری سابیت .

۳. ته بی کوری کعب .

۴. معاز کوری جیل .

۵. عه بدالله کورپ مسعود .

کاتی زهید قایل نه بووبه وکاره ههستی . به دوا ی که سانیکی که دا ده گه ران که قورثانیان له بهر بوایه . له پر هه ولی کوشتنی ته ویشیان ده بیست . المساحف .

ئەو دەرىجىسى بىئەھلى كۆپى ئەبو تالىب لە پىش ھەموو كەسە ۋە بىرى لە كۆكردنە ۋە قورئان كىرەتە ۋە . كاتى موحەمەد مرد ، دەورو بەر سەرگەرمى بەشكردنى مىراتى بوون . بەلام ئەلى دىار نەبوو . ئەو دەبوو ئەبۇبەكر ھەلبۇتتەرا بە جىگر (خەلىفە) . ئەبۇبەكر بە ئەلى ئەلى : بىستومە كە نەفرەتتە لە ھەلبۇتتەرا كەى من كىرەتە ؟ ئەلى ئەلى : نەبەخا . دووبارە ئەبۇبەكر ئەلى : ئەى بۇ دورە پەرىزى لىمان ؟

ئەلى ۋوتى : بەخۇمم ۋوت كە فەرمانى سەرئانى ھەموومانە ، قورئان كۆبەكەينە ۋە . بۇبەبىرام دا لەنوئىژ بەۋلاۋە كارىكە نەكەم . جگە لە كۆكردنە ۋە قورئان . (الاتقان ل ۲۰۳)

چونكە ھەرسى جىگرەكەى موحەمەد ناھەزى ئەلى بوون . ھەرچىان كىرە . نەبىان تۋانى قایل بوونى ئەلى ۋ دۇستەكانى موحەمەد بەدبەھىن . چونكە لەزۇرجىگە دا باسى دلپىرى ئەلى كىراۋە لە قورئاندا . قورئانى ئەمپۇمان كە ناۋبانگى بە قورئانى عوسمانى دەر كىرە . نازناۋەكانى كەبۇئەلى دىارىكراۋدەر ھىنراۋە . ھەرۋەھا عوسمانى كۆپى ئەفان زۇر بۇچوونى خۇشى ھاۋىشتە سەر قورئان . بەۋشپۆش قورئانى ناۋنوسكرد . كە خۇى ۋىستى . بۇبەبەس لەسەردەمى عوسماندا مل ملانىتى گەرە ۋە خۇىناۋى پەيدا بوو . لە سەر شپۆەى خۇىندە ۋە قورئان ھەر ئەۋ ھۇبەش بوو بە ھۇى كوشتنى عوسمان . (الايقان ، ل ۲۰۹)

عوسمان قورئانىكى لە مالى ئايشە ژنى موحەمەد دەر ھىنا . كە لە ھەموۋىان باشتەر دەخۇىنرايە ۋە ۋەبىرىارى دا كە ھەمان قورئان بەھەمان زاراۋەى قورەيشى بەگەم بىرى . چونكە ئەۋكاتە ۋ ئەمپۇش ھەرناۋچە ۋ زاراۋەى خۇى ھەبوۋە ھەبە . ۋە ئەگەر ھەرناۋچە ۋ بەزاراۋەى خۇى قورئانىان بنوسىايە ئەۋا ۋ اتاكانى ئايەكان دەگۇرپدا . پاش بەگەم كىردنى تەۋاۋ ، پىنج ۋىنەيان لەبەر نوسىيە ۋە عوسمان بىرىرىدا كە ئىتر تەۋاۋى قورئانەكانى تر بسووتىن . لەۋت خۇى پىنج ۋىنە ھەرىكەى دانەبە بۇناۋچە ئىسلامىيەكان بەكى نمونەبەكىان بۇرەۋانە كىرى . ھەر ھەمان پۇژ كە قورئان پەسەندكرا ، ئەلىش قورئانەكەى خۇى بار كىردە ۋ وشتىرى ، تا بىبەتە مەيدان . كاتى عوسمان بەمەى زانى خىرا ناردىيە دۋاى . ھەر ھەشەى كوشتنىان لىكرد . گەر نەگەر پىتە ۋە . پىشيان رگە ياند . كە جىاۋازى قورئانەكان دەبىتە ھۇى شەرۋ بەشكىت زۇرى قورئان ۋ ئىسلامىش لەناۋ دەچى . ئەلىش باۋەرىكردو گەرپايە ۋە مالەۋە . ئەم قورئانەى ئەمپۇ ھەمان قورئانى عوسمانە .

قورئانى ئەلى

تەۋاۋى مېژوۋ نووسانى ئىسلامى لەۋ باۋەرەدان كە ، قورئانەكەى ئەلى لە ھەموۋىان باشتەر داپىژراۋە .

شىتە نابەجىي ۋ ئايە دژى ئايەى لىدەر ھىنراۋە . ھەرۋەھا ئەۋئايانە باسى پالەۋانى ئەلى دەكەن ماون . بەلام ئايا بۇ ئەلى قورئانەكەى خۇت لەكاتى فەرمان رەۋايدا نەچەسپان ؟

که عهلی جیڳه‌ی عوسمانی گرتته وه . عوسمان وهک پاشایه کی درنده کۆمه‌لی ته‌له‌ی نه‌ته‌قیوی له‌پاش جیما . کوشتنی عوسمان ری‌بازی بزوتنه‌وه چینایه‌تیه‌که‌ی نه‌گۆری . به‌لکوه‌ی یه‌خه‌ی عه‌لیشی گرتته وه . شه‌پوو نارپه‌زایی ۵ سال‌ فەرمان ره‌وایی , کاتیان نه‌دایه عه‌لی تا قورئانه‌که‌ی به‌ خه‌لک بناستیت . یا به‌ ده‌ستی ئیبن ملجم مراد ته‌ویش کوژرا .

شه‌په‌کانی عه‌لی

۱. شه‌پی جه‌مه‌ل له‌گه‌ل ئایشه‌ی ژنی موحه‌مه‌د .
  ۲. شه‌پی سه‌فوان له‌گه‌ل معاویه .
  ۳. شه‌پی نه‌هره‌وان له‌خه‌وارج .
- معاویه که‌هسته‌ی کرد , که‌ وره‌ی له‌شکره‌که‌ی به‌ره‌و پوخان ده‌چئ له‌شه‌پی سه‌فواندا . برپاری دا که‌ قورئانه‌کان بنینه‌ سهر سه‌ره‌نیزه‌کانیان . تا قورئان دادگایان کا . به‌لام عه‌لی فەرمانی دا که‌ قورئانه‌کانی سهر سه‌ره‌نیزه‌کانیش بخه‌نه‌ خواره‌وه . ته‌مه‌ش بوه‌هۆی نارپه‌زایی به‌شئ له‌له‌شکره‌که‌ی عه‌لی .
- عه‌لی ووتی : ته‌وه‌ی به‌سهر سه‌ره‌نیزه‌کانه‌وه‌یه‌ چه‌رمو , ئاویتته‌ی (مرکه‌ب) نوسین . من قورئانی قسه‌که‌رم . قسه‌کانی عه‌لی به‌شئ له‌ئیسلامه‌کانی قایل نه‌کردو جیا بوته‌وه‌و شه‌ریان دژی عه‌لی کردو ناو نران خه‌وارج .
- به‌لام عه‌لی به‌شیوازی جیا جیا باسی قورئانه‌که‌ی خۆی ده‌کا . ته‌ننانه‌ت له‌ (نهج البلاغه) دا باسی بۆچوونی خۆی کردووه . هه‌روه‌ها زانای باوه‌پیکراوی ئیسلام شیخ سدوق ووتویه که‌ ته‌و قورئانه‌ی ته‌مرو قورئانه‌راسته‌ که‌ نیه . ته‌ننانه‌ت هه‌ندی زانایترش شیخ کلینی , سه‌یوتی , بخاری , ته‌و جوړه‌ بۆچونانه‌پشت راسته‌که‌نه‌وه ' که‌ باوه‌پیکراتریانن . .

قورئانی عبدالله بن مسعود

ته‌م قورئانه‌ش جیاوازی زۆره‌ له‌گه‌ل قورئانی ته‌مرومان . .
فه‌سل بن شادان : ته‌لی قورئانه‌که‌ی به‌م شیوه‌یه .

۱. بقره .

۲. نساء . ۱۸ . سجه .

۳. ال عمران المس . ۱۹ . ق .

۴. انعام . ۲۰ . طلاق .

۵. مائده . ۲۱ . جائیه .

۶. ملاءکه . ۲۲ . یبارک الزی بیده الملك .

۷. الزین کفروا . ۲۳ . تغابون .

۸. حوامیم . ۲۴ . حوارین .

9. مسبحات حم موعمن . ٢٥. قل ا وحى.
10. حم . ٢٦. انا ارسلنا نوحا .
11. زخرف . ٢٧. يا ايها النبي لم تحريم.
12. سجده . ٢٨. اقرب الساعه .
13. احقاق . ٢٩. سأل سائل .
14. جائيه . ٣٠. هل اتى على الانسان .
15. انا فتحنا . ٣١. اذا الشمس كورت .
16. سبح . ٣٢. اذا السماء انفطرت.
17. اتتريل . ٣٣. هل اتى حديس الغاشيه .

سه رجه می ئایه کانی (١١٠) ن.

1. جیاوازی ناو نیشانه کانی ئایه کان دوورو دریژ.
2. دوو سوره ی سوجه تیدایه .
3. دوو سوره ی حوامیم, مسبحات ته نیا له قورئانی عبدالله دایه وله هیچ قورئانیکی که دانیه .
4. هه ندی له سوره کانی عبدالله جیاوازی زوره له گه ل قورئانی ئه مرؤمان . بۆ نمونه سوره ی (والعصر) زوربه ده زانین چۆنه . به لام له قورئانی عبدالله به م شتیوه یه .
و العصر لقد خلقنا الانسان و انه فيه الى اخر الدهر الا الذين امنوا وتوصوا بلى تقوى و تواصلوا با لصبر .

قورئانی ئه بی بن کعب

دوو باره فه سل بن شادان : ئه لئ یه کئ له هه فالانمان . که جیگه یت باوه رمانه لای موحه مه د بن عبدالک الانساری قورئانیکی دیوه . ووتویه : که له باوکیه وه بۆی ماوه ته وه و پشتا و پشت گه شتۆته دهستی ئه و . نزیک گوندی النصار نزیک شاری به سرا . قورئانی ئه میش به م شتیوه یه یه .

1. فاتحه . ٢. بقره . ٣. نساء . 4. ال عمران . 5. انعام . 6. اعراف . 7. مائده . 8. انفال . 9. داود . 10. طهار . 11. انسان . 12. نبی . 13. وهی اهل الكتاب . 14. الم یکن اول مکان . به کورتی سه رجه می سوره کانی ناگاته ١١٦ . وه چه ند سوره یه ک وه ک داود, نبی, طهار . به هیچ شتیوه یه ک له قورئانی عوسمانیدا به دیناکرئ . الفهرسی ابن ندیم ل ٤٦ .

هه لیه ت نوسراو زورن ده رباره ی جیاوازی قورئانه کان لیره دا (٧) یان ناوده به ین .

1. جیاوازی له سه ر قورئانی خه لکی کوفه , به سره , نووسینی کسائی .
2. په رتووکی جیاوازی له سه ر قورئان نووسینی خه له ف .
3. په رتووکی جیاوازی له سه ر قورئانی خه لکی کوفه , به سره , شام . نووسینی فراء .
4. په رتووکی جیاوازی له سه ر قورئان نووسینی ابن داود سجستانی .
5. په رتووکی مه دائنی له سه ر جیاوازی قورئان نووسینی مه دائنی .

6. په پتووكي جياوازي له سهر قورئاني خه لكي ، شام ، حجاز ، عيراق. نووسيني عامر احسبي

7. په پيوكي جياوازي له سهر قورئان ، نووسيني عبدالرحمن نه سفه هاني..

كه واته ده بيينن كه هه زاره ها روپهل نوسراوه له سهر جياوازي قورئان .

له هه مووشي گرنگتر قورئاني سهره تايي بيخال بوه!

واتا: جياوازي نه بوه له نيوان ف ق ج ح خ ز ر ب ت ن ي س ش ئ ء ز ر گ ك ع غ هتد

.....بو ته واو كردني پيته كان يان بو نه وه ي له قورئان تيگه ن كه لكيان له ريزماني

كورد ي وه رگرتوه ,به لام نه وه يان بابه تي دوروو دريژه ,پاشتر به به لگه وه ده يسه لمينين كه

قورئاني بيخال به پيتي كورد ي ته واو كراوه .

تبييني

هه ندي پيتم بو نه نوسرا كه عه ره بين ببورن .